

Udskriftsdato: 14. december 2025

FOU nr 1982.165 (Gældende)

Benådningsordning for visse berigelsesforbrydelser

Ministerium: Folketinget

Benådningsordning for visse berigelsesforbrydelser

Over for justitsministeriet fremhævet det ønskelige i, at der i det notat, som blev udsendt sammen med ministeriets cirkulære af 9. juni 1982 om nedsættelse af straffen for personer, som før 1. juli 1982 er idømt ubetinget frihedsstraf for visse berigelsesforbrydelser, og som endnu ikke har afsonet straffen, var redegjort nærmere for de tilfælde af dokumentfalsk i berigelsesøjemed, som efter en konkret vurdering måtte sidestilles med den kriminalitet, der er omhandlet i straffelovens § 286, stk. 2, og derfor ikke omfattet af benådningsordningen.

(J. nr. 1982-803-614)

A klagede over, at justitsministeriet, direktoratet for kriminalforsorgen, i skrivelse af 13. juli 1982 havde truffet beslutning om, at han ikke var omfattet af den benådningsordning for visse berigelsesforbrydelser, som blev fastsat i forbindelse med de ændringer, der ved lov nr. 239 af 1. juni 1982 var gennemført af bestemmelserne i straffelovens §§ 285, 286, stk. 1, og 287.

Det fremgik af sagen, at A ved Københavns byrets dom af 15. oktober 1980 blev idømt fængsel i 4 år og 6 måneder for dokumentfalsk og bedrageri. Dokumentfalskforholdet drejede sig om, at han under sin ansættelse i X Bank i en række nærmere angivne tilfælde gjorde brug af falske dokumenter for at opnå uberettiget udbetaling af i alt 2.070.894,82 kr. Bedrageriforholdet drejede sig om, at A under urigtige anbringender formåede X Bank til at udbetale sig i alt 66.500 kr.

Straffen var fastsat i medfør af straffelovens § 172, stk. 1, jfr. § 171, og § 285, stk. 1, jfr. § 279.

Straffuldbyrdelsen blev påbegyndt den 15. oktober 1980. To trediedele af straffen var udstået den 9. april 1983, og hele straffen var udstået den 29. oktober 1984.

Inspektøren for statsfængslet Kærshovedgård forelagde spørgsmålet om strafnedsættelse i A's tilfælde i henhold til den ovenfor nævnte benådningsordning for justitsministeriet. Fængselsinspektøren henviste til, at overtrædelse af straffelovens §§ 171 og 172 om dokumentfalsk vel var omfattet af den ovennævnte benådningsordning, men at det kunne forekomme mindre rimeligt at nedsætte straffen i et tilfælde som det foreliggende, når det måtte lægges til grund, at det begåede forhold, såfremt det alene var blevet henført under straffelovens § 279 som bedrageri, ikke ville give adgang til strafnedsættelse, idet straffen under hensyn til forholdets grovhed da ville være blevet fastsat efter straffelovens § 286, stk. 2.

Den 17. juni 1982 traf justitsministeriet bestemmelse om, at A ikke kunne anses for omfattet af benådningsordningen.

I skrivelse af 25. juni 1982 ansøgte A's advokat justitsministeriet om, at han blev anset for omfattet af den foreliggende benådningsordning. Advokaten fremsendte ansøgningen gennem Københavns politi, og i skrivelse af 29. juni 1982 til justitsministeriet meddelte Københavns politi, politiadvokatur X, at politiadvokaturen ikke kunne anbefale benådning. Politiadvokaturen anførte, at dels var de almindelige betingelser for benådning ikke opfyldt, dels var sagen ikke omfattet af de af advokaten påberåbte følger af lov nr. 239 af 1. juni 1982 om ændring af borgerlig straffelov, »idet domfældelsen for dokumentfalsk i nærværende sag må anses for at absorbere et strafansvar for bedrageri, som uden dokumentfalsk under hensyn til det tilegnede beløb (ca. 2 mill. kr.) pådømmes i medfør af straffelovens § 286, stk. 2, der, jfr. bl.a. bemærkninger til lovforslaget, er undtaget for de skete ændringer«.

I skrivelse af 13. juli 1982 meddelte justitsministeriet A's advokat, at ministeriet havde truffet bestemmelse om, at den idømte straf ikke var omfattet af benådningsordningen, »idet man har fundet, at de

begåede forhold af dokumentfalsk har haft en sådan karakter, at de må sidestilles med de i straffelovens § 286, stk. 2, omhandlede former for kriminalitet, der ikke er omfattet af benådningsordningen».

I sin klage til mig anførte A, at funktionærer på Kærshovedgård havde meddelt ham, at han var omfattet af benådningsordningen, og at straffen ville blive nedsat med en trediedel, således at han kunne forventes løsladt den 1. juli 1982. På dette grundlag søgte han en stilling som regnskabsmedarbejder i et mindre firma, der indvilgede i at ansætte ham pr. 1. september 1982. Sidst i juni 1982 blev han imidlertid af fængselsinspektøren gjort bekendt med, at direktoratet for kriminalforsorgen ikke anså ham for omfattet af benådningsordningen. A anførte, at forsorgsmedarbejder B på Kærshovedgård opfordrede ham til at klage over justitsministeriets afgørelse, der efter hans opfattelse klart var urigtig. På dette grundlag havde A's advokat herefter - efter hans anmodning - ansøgt justitsministeriet om at ændre den trufne afgørelse, jfr. ovenfor.

I en udtalelse til mig anførte B, at han alene havde givet udtryk for, at han i A's sted ville klage over direktoratets afgørelse om nødvendigt også til ombudsmanden, men han tilføjede, at han først havde drøftet spørgsmålet med A, efter at han havde modtaget afslag fra direktoratet, således at det ikke kunne være på basis af samtaler med ham, at A havde fået forventninger og skabt forventninger hos sine pårørende om en fremrykning af løsladelsen.

Fængselsinspektøren anførte, at A umiddelbart syntes at være omfattet af ordlyden af justitsministeriets notat af 7. juni 1982 om overgangsordning i forbindelse med ændringen af straffene for berigelsesforbrydelser m.v., idet det begåede forhold, uanset dommen på fængsel i 4 år og 6 måneder, ikke var henført under straffelovens § 286, stk. 2. »Såfremt dette måtte antages at være tilfældet, ville resultatet blive nedsættelse for (A), medens der helt oplagt ikke kunne blive tale om nedsættelse for den samtidig her indsatte..., der for bl.a. overtrædelse af straffelovens § 286, stk. 2, var idømt straf af fængsel i 2 år, og sandsynligvis heller ikke for den her ligeledes samtidig indsatte..., der overvejende for overtrædelser henført under straffelovens § 286, stk. 2, var idømt straf af fængsel i 2 år og 6 måneder. Jeg meddelte derfor personalet på formiddagsmødet, at allerede dette forhold måtte føre til, at der måtte være en sådan tvivl vedr. nedsættelsen af (A's) straf, at denne sag af mig ville blive forelagt justitsministeriet til afgørelse.

Det bemærkes i den forbindelse, at først... og derefter ... var de første indsatte på Kærshovedgård, der allerede inden benådningsordningens ikrafttræden henvendte sig til mig for at blive orienteret om deres muligheder for at komme i betragtning med hensyn til evt. nedsættelse. Til min undren henvendte (A) sig derimod ikke selv til mig herom.

Ved samtale i anledning af (A's) skrivelse til folketingets ombudsmand har (A) over for mig erkendt, at årsagen til, at han ikke henvendte sig til mig var, at han frygtede for et negativt svar. På forespørgsel om afdelingspersonalets oplysninger til ham udtalte han, at han naturligvis kun løseligt havde drøftet dette med afdelingspersonalet, og at han naturligvis ikke lagde nogen vægt på deres udtalelser i den forbindelse. Det bemærkes hertil, at personalet har været i besiddelse af kopier af såvel cirkulæret som notatet vedr. benådningsordningen. For så vidt angår forsorgsassistent (B's) udtalelser til (A) om dette spørgsmål henvises til vedlagte udtalelse fra forsorgsassistenten.

Sammenfattende må det derefter konkluderes, at (A) næppe kan have været i nogen rimelig tvivl om, at afgørelsen af dette spørgsmål blev truffet af fængselsinspektøren, til hvem han ikke vovede at henvende sig af frygt for en negativ afgørelse, og at han på baggrund af sin uddannelse som bankmand og som merkonomstuderende umuligt kan have været i god tro, såfremt han på grundlag af afdelingspersonalets og forsorgsassistentens evt. udtalelser til ham, har søgt en stilling og i øvrigt fejlorienteret sine pårørende.«

Justitsministeriet henholdt sig til afgørelsen af 13. juli 1982. Med hensyn til spørgsmålet om, hvad der var tilkendegivet A fra anstaltens side, henholdt justitsministeriet sig til det, der var anført af fængselsinspektøren.

I skrivelse af 12. september 1982 redegjorde A for sin opfattelse af sagen, herunder for baggrunden for, at han ikke havde rettet henvendelse til fængselsinspektøren vedrørende spørgsmålet om benådning. Han redegjorde i den forbindelse for forløbet af sin retssag og påpegede forskellige omstændigheder, som efter hans opfattelse syntes at understøtte hans opfattelse af, at han ikke havde fået en fuldt ud rimelig behandling under sagens forløb.

I en skrivelse til A meddelte jeg følgende:

»Som anført i justitsministeriets cirkulære af 9. juni 1982 om nedsættelse af straffen for personer, som før den 1. juli 1982 er idømt ubetinget frihedsstraf for visse berigelsesforbrydelser, og som endnu ikke har afsonet straffen, er justitsministeriet i tilknytning til de ændringer der ved lov nr. 239 af 1. juni 1982 er gennemført i bl.a. bestemmelserne i straffelovens §§ 285, stk. 1, og 287, ved kongelig resolution af 7. juni 1982 bemyndiget til at nedsætte straffen med indtil en trediedel for personer, som før den 1. juli 1982 efter straffelovens §§ 172, 285, 286, stk. 1, eller 287, er idømt ubetinget frihedsstraf for berigelsesforbrydelse som eneste eller væsentligste lovovertrædelse og som endnu ikke har afsonet straffen.

Om baggrunden for under benådningsordningen at medtage overtrædelser af straffelovens § 171 og § 172 om dokumentfalsk har justitsministeriet i et notat af 7. juni 1982 om overgangsordningen i forbindelse med lov nr. 239 af 1. juni 1982 om ændring af borgerlig straffelov (straffene for berigelsesforbrydelser m.v.) under pkt. 7 bl.a. anført, at sådanne overtrædelser for dokumentfalsk imidlertid vil absorbere strafansvaret for bedrageri, således at straffelovens § 279 ikke vil være citeret i domme vedrørende dokumentfalsk. Under hensyn hertil vil domme vedrørende dokumentfalsk være omfattet af benådningsordningen, bortset fra tilfælde, hvor dokumentfalskforbrydelsen undtagelsesvis ikke indeholder et berigelseselement.

Under hensyn til det anførte om baggrunden for at medtage også overtrædelser af straffelovens §§ 171 og 172 under benådningsordningen, kan det ikke give mig anledning til bemærkninger, at justitsministeriet har indtaget det standpunkt, at straffe for dokumentfalsk i tilfælde, hvor forholdet efter en konkret vurdering må sidestilles med de i straffelovens § 286, stk. 2, omhandlede former for kriminalitet, ikke er omfattet af benådningsordningen.

Efter min gennemgang af sagen har jeg ikke fundet grundlag for at kritisere, at justitsministeriet i det foreliggende tilfælde har sidestillet den kriminalitet (dokumentfalsk), for hvilken De er dømt, med de i straffelovens § 286, stk. 2, omhandlede former for kriminalitet, der som nævnt falder uden for benådningsordningen.

Sagen har givet mig anledning til over for justitsministeriet at fremhæve det ønskelige i, at der i det notat, som blev udsendt sammen med ministeriets cirkulære af 9. juni 1982, var redegjort nærmere for den ovennævnte problemstilling vedrørende de tilfælde af dokumentfalsk i berigelsesøjemed, der efter en konkret vurdering må sidestilles med den kriminalitet, der er omhandlet i straffelovens § 286, stk. 2.

...«